

Oktatási módszerek és a történelemtanítási stratégiák

Az oktatási módszerek csoportosítása

1. A didaktikai feladatok szerint:

- Új ismeretek tanításának/tanulásának módszere
- A képességek tanításának/tanulásának módszere
- Az alkalmazás tanításának/tanulásának módszere
- A rendszerezés és rögzítés tanításának/tanulásának módszere

2. Az információk forrása szerint:

- Verbális (szóbeli, írásbeli) módszer
- Szemléletes módszer
- Gyakorlati módszer

1. Az oktatás logikája szerint:

- Induktív módszer
- Deduktív módszer

2. A tanulók megismerő tevékenysége szerint:

- Receptív módszer
- Reprodukív módszer
- Részben felfedező módszer
- Kutató jellegű módszer

3. Az irányítás dominanciája szerint:

- Tanári dominanciájú módszer
- Tanulói dominanciájú módszer
- Közös tanári-tanulói módszer

A módszerek más szempontú csoportosítása

1. Alapmódszerek

- tanári magyarázat (frontális tanítás)
- beszélgetés
- kérdve kifejtő módszer
- előadás
- előadás demonstrációval, illusztrációval

2. Munkáltatás (egyéni, de nem önálló tanulás)

- variációs módszer
- házi feladat (előírt)

3. Individualizálás (egyéni és önálló tanulás)

- egyéni feladatok
- házi feladat (önálló)
- feladatrendszerrel segített tanítás-tanulás

4. Motiváló módszerek

- csoportmunka
- Játék
- Vita
- kutató-felfedezőmódszer
- projekt módszer

5. Komplex módszerek

- programozott oktatás
- oktatócsomag (egyéni, osztály)
- mesterfokú tanítás-tanulás

Teljesítménynövelő tanítási módszerek

- Közös tanulói tevékenységgel összefonódó tanulás (projekt)
- Egyénre szabott, differenciált tanulás
- Önálló problémamegoldásra épülő tanulás
- Motivált és élményalapú tanulás
- Rendszerezésen alapuló tanulás (portfólió)
- Felfedezésen, elemzésen alapuló tanulás
- Kutatáson alapuló tanulás

A különböző tanítási és tanulási típusok

- ismeretorientált
- tanárorientált
- irányított
- receptív és reprodukzív
- kognitív és
- eszközjellegű
- képességorientált
- tanulóorientált
- önálló
- produktív
- emocionális és
- folyamatjellegű/pragmatikus.

Az elsajátítás szintjei

(Bloom taxonómiája a követelmények strukturálásához)

TARTALMI KÖVETELMÉNYEK (Mit kell tudni?)

	TÉNYEK (Adatok, elemi információk)	FOGALMAK (törvények, konvenciók és szabályok)	ÖSSZEFÜGGÉSEK (Alapelvek, elméletek, rendszerek)
ISMERET = EGYSZERŰ REPRODUKCIÓ			
MEGÉRTÉS - Egyszerűbb összefüggések megértése; - Bonyolultabb összefüggések (átkódolás, értelmezés, transzformálás) megértése			
ALKALMAZÁS - Alkalmazás ismert, tanult szituációban; - Alkalmazás új szituációban			
MAGASABBRENDŰ MŰVELETEK - Analízis - Szintézis - Értékelés			

MŰVELETI KÖVETELMÉNYEK
(Hogyan, milyen szinten kell tudni?)

Tanulási-tanítási stratégiákat meghatározó tényezők

- Társadalmi elvárások
- A szaktudományi paradigmák
- Tanulási-tanítási célok
- Tanulási formák, feldolgozási módszerek
- Tanulói, tanári tevékenységek
- Felhasznált eszközök

Történelemtanítási stratégiák

- **Ismeretátadó**
- **Elbeszélő**
- **Munkáltató**
- **Problémamegoldó**
- **Cselekedtető**

A tanulás

	A tanítás célja	A tanuló tevékenysége	Médium/ tankönyv	Tanítási forma/ módszerek		
Ismeretorientált, Tanárorientált, Irányított, Receptív, Reproduktív, Osztálykeretben, Passzív befogadás	Ismeret átadó	Tények, adatok összefüggések megismerése	Memorizálás, bevésés, visszaadás	Történelmi összefoglaló, vezérfonal	Ismeretátadás (előadás, közlés)	Kognitív
	Elbeszélő (narratív)	Tört. események megelevenítése, elbeszélése	Beleélés, átélés	Tanári elb., történelmi regény, film, szerepjáték	Elbeszélés (felolvasás, leírás, játék)	Emocionális, pragmatikus
	Munkáltató	Tört. események megértése, oknyomozás	Megbeszélés, magyarázat, kérdve kifejtés	Munkáltató tankönyv	Munkáltatás	
Képességorientált, Tanulóorientált, Önálló Produktív Csoportban/ egyéni, Aktív elsajátítás	Probléma megoldó	A történelem kritikus értelmezése	Kérdések, problémák felvetése, elemzése, értékelése,	Forrás-, feladatgyűjtemény	Probléma megoldás	Kognitív
	Projekt tanítás	A múlt kérdve kutató rekonstrukciója	Tudatosítás, reflexió, cselekvés	Multipers. és kontroverzív források	Cselekedtetés (projekt)	Emocionális, pragmatikus

Módszertani kompetencia I.

- Önmagukban lévő módszerek nincsenek, csak a tanárok módszertani tevékenysége létezik.
- Nincs értelme a „hagyományos” és a „modern” módszerek szembeállításának.
- A módszerek „korszerűségét” nem az idő dönti el, hanem az, hogy mennyire adekváltak egy adott pedagógiai szituáció értelmezéséhez, illetve mennyire sikeresek.
- A metodikai kultúra és repertoár tehát nem állandó, hanem kor- és kontextusfüggő.

Módszertani kompetencia II.

- Frontális osztálytanítás vagy projektmunka?
- A módszerek nem tartós elemei a tanításnak, hanem folyamatosan változnak rugalmasan alkalmazkodnak a különböző (társadalmi, iskolai, szülői) elvárásokhoz).
- A tanárok módszertani kultúrája és kompetenciája folyamatos reflexió, állandó alkalmazkodás illetve adaptáció.

A történelem tanulásának és tanításának módszerei I.

- A történeti tanulás sajátosságai
- A történeti tanulás céljai
- A történelemtanítás érték-, és normaközvetítő szerepe, melyet legitimálnak
  - *társadalom értékei és normái*
  - *a történettudomány*
  - *a tanuló életvilága és tanulási érdekei*

A történelem tanulásának és tanításának módszerei II.

- **A tanulótól elvárható tudás, képesség:**
  - megkérdezze, hogy a jelenben egy megoldásra váró társadalmi probléma, vagy egy számukra különösen fontos probléma miért és hogyan keletkezett
  - megkérdezze, hogy a jelenben egy megoldásra váró társadalmi problémának van-e múltbéli előzménye, és hogy az emberek akkoriban milyen kísérleteket tettek ennek megoldására.
  - fel kell ismerniük és megérteniük, hogy más emberek a jelenben és a múltban hogyan és miért éreztek, gondolkodtak, cselekedtek másként.

A történelem tanulásának és tanításának módszerei III.

- **A tanulótól elvárható tudás, képesség:**
  - Sajátítson el egyfajta ideológiakritikus gondolkodást,
  - Lássa meg a történelmi szöveges és képi forrásokban az azt létrehozó szerzők érdekeit, elfogultságát, szubjektívizmusát stb.
  - Lássák be, hogy a történelmi változások lehetőségek, hogy azok nem maguktól történnek, hanem ezek a változások emberi cselekedetek által jöttek létre.

Az új pedagógiai kultúra jellemzői I.

- a nevelés embereszményét a társadalom aktuális és távlati elvárásai határozzák meg;
- az oktatás feladata olyan általános és szakműveltség megalapozása, amely továbbfejlesztésre alkalmas;
- az oktatás nem tanár, hanem tanulócentrikus;
- a tanár a tanuló önálló ismeretszerzésének szervezője, tervezője, irányítója;
- a tanulás aktív részvétel az információk megszerzésében és feldolgozásában;

Az új pedagógiai kultúra jellemzői II

- a tanári figyelem középpontjában a tanulók tevékenykedtetése áll;
- a tanári módszereknek a tevékenykedtető szerepe domborodik ki;
- a módszerek állandó kombinációja, dinamikus tanítási-tanulási stratégiák alkalmazása;
- differenciált tanításszervezés (tartalom, módszerek, kivitelezés);
- az ellenőrzés figyelembe veszi a többi intellektuális és nonintellektuális képességeket is. (*Ferenczi Fodor alapján*)